

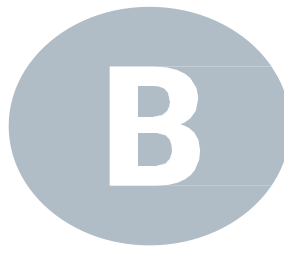

တၢ်ဟိန်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအညီန့ၢ်လီၤ.

တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ ဖိသိပ်ဆုံးမ လၢအအိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်သီ န့ၣ် မ့ၢ်ခိၣ်ဖးအဂ့ၤကတၢၢ်အကျါတခါ ဒီး တၢ်လၢအတၢ်တဖၣ် လၢနကဘၣ် မၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘျးလၢ ပှၤနီၣ်တၢ်လၢဃၣ်ဃၣ် တျၢၣ်ဘၣ်လၢ တကတဲာ်ကတီၤဘၣ်အသး အဆိကတၢၢ်တဘျီ ဖဲအဝဲသ့ၣ် ကဲထီၣ်မိၢ်ပၤ, လီၤဆီဒၣ်တၢ် ဖိသိပ်အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်သီ န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢလၢာ် ကမၤစၢၤတၢ်လၢ ကနုာ်ပၤ တၢ်လၢအကဲန့ၣ်ဆၢၣ် ဒီး တၢ်မၤလၢ ကွၢ်စိ တၢ်လၢ ပှၤဖိသိပ်ဆုံးမလၢအိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်သီတဖၣ်အအိၣ် ဒီး တၢ်လၢ မိၢ်ပၤ မ့တမ့ၢ် ပှၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲ မၤအိၣ်သ့လၢကကွၢ်ထွဲ အဝဲသ့ၣ် လၢကျိၤကျဲ လၢအပျဲဒီးတၢ်အိၣ်ဆျၢၣ်အိၣ်ချ့ ဒီး လၢဒိၣ်ထီၣ်အိၣ်လၢလၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟိန်တၢ်ယၢၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအညီန့ၢ် ဒီး တၢ်မၤလၢကွၢ်စိ တၢ်ဟံးသျှၢ်ဟံးသး လၢဖိသိပ်ဆုံးမခဲလက်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. တၢ်အံးမ့ၢ်ဝဲ အဝဲသ့ၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါ လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်လိာ်ဘၣ်ဒိလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. မၤနီၣ်ဃာ် လၢမၤဖျၢၣ်အခိၣ်ထံးလၢလၢာ်အံၤတဖၣ်-

ဖိသိပ်ဆုံးမ

ခဲလက်

ဟိန်လီၤ

ပသ့ၣ်ညါလၢဖိသိပ်ဆုံးမခဲလက် ဟိန်န့ၣ် အခီပညီတအိၣ်ဖျါလၢ ကမၤတံာ်တံာ် မ့တမ့ၢ် လၢဘၢကွၢ် မိၢ်ပၤတဖၣ် မ့တမ့ၢ် ပှၤဟ့ၣ် တၢ်ကွၢ်ထွဲတဖၣ် အသးလၢကပၤဆျၢၣ်ကျဲၤအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်နဲၣ်ကျဲအံၤ တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအိၣ်လၢကမၤစၢၤဒိသဒါ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး လၢအကဲထီၣ်အသး လၢတၢ်တဟံးသျှၢ်ဟံးသးအပူၤ ဒီးတၢ်သံတၢ်ပျၢ်လၢအကဲထီၣ်အသးဒီးဖိသိပ်ဆုံးမဒုးလဲာ် ဒိတၢ်တရၢၤဖိသိပ်ဆုံးမ တၢ်ဆါပနီၣ် (Shaken Baby Syndrome) အစၢအသိးန့ၣ်လီၤ.

မၤနီၤပၤအီၤထီၣ် နီၣ်ကစၢ်အသး

တၢ်တရူၤဖိသုၣ်ဆဲးဖိ တၢ်ဆိပနီၣ် (*Shaken Baby Syndrome*)/ တၢ်မၤဘၣ်ဒိခိၣ်နးနးကလဲၣ် (*Abusive Head Trauma*) မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်. တၢ်တရူၤဖိသုၣ်ဆဲးဖိ တၢ်ဆိပနီၣ် (*Shaken Baby Syndrome*)/တၢ်မၤဘၣ်ဒိခိၣ်နးနးကလဲၣ် (*Abusive Head Trauma*) ကဲထီၣ်အသး ဖဲတၢ်တရူၤဖိသုၣ်ဆဲးဖိနးနးကလဲၣ်အခါ, ဒးကဲထီၣ် တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးနးနးကလဲၣ် ဒ်အမ့ၢ် ခိၣ်န့ၣ်ဟးဂီၤ, မဲၢ်ချဲတထံၣ်တၢ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်သံတၢ်ပျၢ် ဒုၣ်လဲၣ် န့ၣ်လီၤ. ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ 3 တၢ် 6 လိတဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အအါကတၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဟ့ၣ်ကၠုၣ်လၢကမၤမၤထီၣ် ပုၤဖိသုၣ်လၢအဟီၣ်တဖၣ်အသးအဂီၢ်

ဂီၢ်ခိၣ်ထံး တၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်- မၤလီၤတၢ်လၢ ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ တသုၣ် ဝံၤသုၣ်စ့ၤ မ့တမ့ၢ် တလိၣ်ဆိတလဲ ဖိသုၣ်အခံးပး ဘၣ်လီၤ.

တၢ်သမံသမိး တၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ -ပုၤဖိသုၣ် မ့ၢ်ဖျါလီၤ ကံ ဒ် အအိၣ်တဆူၣ်အသး န့ၣ်, ဟ့ၣ်ကၠုၣ်တဲသကိးတၢ် ဒီး ကသံၣ်သရၣ်လီၤ.

တၢ်ဟးလိာ်ကွဲး-ဟးလိာ်ကွဲးဒီး ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ လၢတၢ်ဆိၣ်ဖိသုၣ် ဆဲးဖိအလျာ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ဒီးသိလျာ် လီၤ.

တၢ်မၤမၤထီၣ်သး အကျိၤအကျဲ တဖၣ်- စိၣ်ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ ထျၢ်ကလၢလၢန့ၣ်ဘၣ်ခိၣ်အလီၤ လီၤ.

ဆူးတၢ်- မၤစၢၤဖိသုၣ်ဆဲးဖိ လၢကဆူး န့ၣ်ခိၣ်မိၢ်အဒိလၢစုၤမ့ၢ်ဒိၣ်အလီၤ တက့ၢ်.

တၢ်မၤယံၣ်ယီၤ- မၤယံၣ်ယီၤ ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ လၢ န့ၣ်ဒုၣ်တၢ်တဖၣ် အပူၤ ကဖိလီၤတက့ၢ်.

တၢ်ကလုၢ်လၢအမၤမၤထီၣ်သးတဖၣ်-ကတိၤတၢ်ကဖိလီၤ, သးဝံၣ် ပုၤအိၣ်တၢ်, မ့တမ့ၢ်အိၣ်ထီၣ်တၢ်သး ဝံၣ် လၢအမၤမၤထီၣ်သးတက့ၢ်.

မၤကိညၢ်ထီၣ်ကလံၤအိၣ်လၢဟၢဖၢပူၤ- သမံသမိးကွဲး မ့ၢ်ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ အကလံၤအိၣ်လၢဟၢဖၢပူၤဒီး ဒီး ဂၢ်ကျဲးစး မၤစ့ၤလီၤအိၣ်တက့ၢ်.

ကွဲးထွဲလီၤနီၣ်ကစၢ်အသး

- ကသါန့ၣ်လီၤယိာ်ယိာ်.
- မၤနီၣ်ခိၣ်ဟူၤတၢ်ဂဲၤ မ့တမ့ၢ် တဲသကိးတၢ်ဒီး ပုၤတဂၤဂၤ.
- ဒိကန့ၣ် တၢ်သျှၣ်ဝံၣ်သးဆၢ, ဖးလံာ်, မ့တမ့ၢ် ကွဲး TV.
- ဃုတၢ်မၤစၢၤ လၢပုၤလၢန့ၣ်အိၣ်တဂၤအအိၣ်လီၤ.

တၢ်အံၤလိၣ်ဝဲ “ဒုၣ်သဝီ တဖျၢၣ်”လၢကလုၢ်ဒိၣ်ထီၣ် ပုၤဖိသုၣ်အဂီၢ်လီၤ.

တၢ်ဒုၣ်အိၣ်ထီၣ် တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်မၤအကျဲသန့ လၢကမၤစၢၤ ဆိၣ်ထွဲ နၢဒီးန့ၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအလီၤအိၣ်သပျၢ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်သ့န့ၣ်, တီၢ်ကျဲၤဟံၣ်စၢၤ ဒီးဒုၣ်န့ၣ်ဖျါထီၣ် ပုၤလၢအကါဒိၣ် လၢန့ၣ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢအိၣ် လၢကမၤစၢၤန့ၣ် ဖဲတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢ အလုၢ်ဘၢကွဲးန့ၣ်, အိၣ်ထီၣ်ဒီးန့ၣ် လၢကကွဲးထွဲ န့ၣ်ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ အခါသ့န့ၣ်လီၤ. ပုၤပတီၢ်မၤဖိ ဃုထီၣ် တၢ်မၤစၢၤ ဖဲအလိၣ်ဘၣ် ဝဲအခါန့ၣ်လီၤ. န့ၣ်ဖိသုၣ်ဆဲးဖိ ကစံးဘျုးစံးဖျိၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤသကိးတၢ်တပူၤဃီ, လၢတၢ်ဒိသဒါစၢၤတၢ်အဂီၢ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကဲထီၣ်သးသ့န့ၣ်လီၤ

ဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤလီၤ တၢ်ကစီၣ်

- ဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤလီၤ တၢ်နဲၣ်ကျဲအံၤ ဒီးပုၤအဂၤတဖၣ်လီၤ.
- သိၣ်လိသ့ထီၣ် ပုၤကွၢ်ထွဲဖိသုၣ်ဆဲးဖိ ဒီးပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲ လၢအကကွၢ်ထွဲနဖိသုၣ်ဆဲးဖိတဖၣ်လီၤ.
- ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ တၢ်သကိးတဖၣ် ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိ လၢအအိၣ်ဒီး ဖိသုၣ်ဆဲးဖိတဖၣ်လီၤ.

သ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်-

တၢ်ဟီၣ်န့ၣ် တမၤဘၣ်ဒိ ဖိသုၣ်ဆဲးဖိဘၣ်... တၢ်တရူၤတၢ် မၤဘၣ်ဒိတၢ်လီၤ. တဘၣ်တရူၤဖိသုၣ်ဆဲးဖိ, နီတဘျီတဂ့ၤ. နမ့ၢ်ဆိကမိၣ် တယၢ် လၢဖိသုၣ်ဆဲးဖိဘၣ်တၢ်တရူၤအီၤန့ၣ်, လဲၤဆူၤ ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူၤဒီးတဘျီဃီတက့ၢ်. လၢနကမၤန့ၢ်အါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်, ဆဲးကျါ တၢ်ဒိသဒါတၢ် မၤဆူၤမၤဆါ ဖိသုၣ် အဒုယါန့ၣ် (Prevent Child Abuse Indiana) တက့ၢ်. တၢ်ဟ့ၣ်ခီဟ့ၣ်နီၤလီၤ တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ်န့ၣ် မၤစၢၤဒိသဒါ ပုၤဖိသုၣ်တဖၣ်လီၤ.

တၢ်ဒိသဒါ ဒီးတၢ်မၤစၢၤဂီၢ်ထံးတဖၣ်

တၢ်ဃုထံၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်မၤလိၤ ဒုးနဲၣ်ဖျါထီၣ်လၢ ခီဖျါ တၢ်ဟ့ၣ်ဟ့ၣ်ဖိဃီဖိတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ် ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ တဖၣ်န့ၣ်, တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဒီးတၢ်တကန့ၣ်ဃုၣ် ဖိသုၣ်ဆဲးဖိအတၢ်မၤအသး တၢ်ပတုၣ်အီၤသ့လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ် လၢအဟ့ၣ်လီၤ တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ, တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဒီးတၢ်န့ၣ်လီၤမၤစၢၤဆိတဖၣ် မ့ၢ်ဝဲကျဲအဂ့ၢ်ကတၢ်တဖၣ် လၢကမၤစၢၤ မိၢ်ပၢ်ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိ လၢဘၣ်တၢ်မၤဆူၤမၤဆါအဖိတဖၣ် ဖဲအအိၣ်လၢ တၢ်မၤဆူၤမၤဆါအတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဒီး တၢ်မၤစၢၤဂီၢ်ထံးတဖၣ်

လၢကသ့ၣ်ညါအါထီၣ် တၢ်ဒိသဒါဒီးမိၢ်ပၢ်အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, တၢ်မၤစၢၤဂီၢ်ထံး တဖၣ်အဂီၢ်, ကွၢ်ဖဲ ပဟ်ယဲၤသန့ ဖဲ www.pcain.org, ကိး **1.800.CHILDREN (1.800.244.5373)**, မ့တမ့ၢ် ကိး **2-1-1** ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူၤလိတဲစိ (Hotline).

ဟ်ဖျါထီၣ် တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဖိသုၣ်

လၢကဟ်ဖျါထီၣ် တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဒီး တၢ်တကန့ၣ်ဃုၣ်ဖိသုၣ်အဂီၢ်, ဝံသးစူၤ ကိး **1.800.800.5556**

ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ပတၢ်ဖိးတၢ်မၤတဖၣ်

မၤစၢၤ ဆိၣ်ထွဲ ပ ကိးစဲၣ်ဒိဘျီ တၢ်ဖိးတၢ်မၤတဖၣ် လၢကဒိသဒါ တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဒီး တကန့ၣ်ဃုၣ် ဖိသုၣ် ခီဖျါ ပုၤ ပုၤဖိသုၣ်လၢအဆိ လဲၤစ့ၣ်အဘျီ (Kids First License Plate) န့ၣ်တက့ၢ်. ကွၢ် န လီၤကဝီၤ BMW မ့တမ့ၢ် www.in.gov/dcs/2456.htm လၢကမၤန့ၢ် အါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်.

တၢ်လီၤလၢ အဘၣ်ဘၢဒီးပူၤဖျဲး (SAFE HAVEN)

ပှၤတဘၣ်ဟံၣ်မၤကွၢ် ဖိသၣ်ဆဲးဖိ နီတဂၤဘၣ်. အဒုယၢန့ၣ် တၢ်လီၤလၢအဘၣ်ဘၢဒီးပူၤဖျဲး သဲစးတၢ်သိၣ်တၢ်သီ (Indiana Safe Haven Law) ဟ့ၣ် ပှၤတဂၤအခွဲလၢ ကဟ့ၣ်လီၤကွၢ် ဖိသၣ်ဆဲးဖိလၢအတအဲၣ်ဒီးဝဲ လၢအတဟ့ၣ်ဖျါအမံၤအသုၣ် လၢတလိၣ်အပျံၤလၢတၢ်ကဖီၣ် အီၤ မ့တမ့ၢ် လိာ်ဘၢလိာ်ကွၢ်အီၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

မိၢ်ပၢ်, ဟံၣ်ဖိဃီဖိအကရၢဖိ, တံၤသကိး, တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သရၣ် မ့တမ့ၢ် သရၣ်ဒိၣ်, ပှၤဂ့ၢ်ဝီပှၤမၤတၢ်ဖိ မ့တမ့ၢ် ပှၤလၢအဟံးမၤဒါတဂၤလၢလၢ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ကတုၢ်ဃုၣ်ကွၢ်အသးလၢ အတၢ်ကွၢ်ထွဲ ဖိသၣ်ဆဲးဖိ လၢအသးစၢ်န့ၢ် 30 သီ ဆူ Indiana...

တၢ်ဆါဟံၣ်

ပၤကီၢ်ခိၣ်

ကသံၣ်သရၣ်

ပှၤမၤဟံၣ်မ့ၢ်အူ မ့တမ့ၢ် ဖဲ "တၢ်ပူၤဖျဲး တလါဒါ" အိၣ်ဖဲ တၢ်မၤဟံၣ်မ့ၢ်အူသန့ လီၤတၢ်လီၤဆဲးအလီၢ်တဖၣ်

နၢး(စ)ကွၢ်ထွဲပှၤဆါ

ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်ကွၢ်ထွဲ ကသံၣ်သရၣ် မ့တမ့ၢ်
ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူကသံၣ်ကသီ ပှၤစဲၣ်နီၤလီၤဆီ

မ့တမ့ၢ် ပှၤအဂၤတဖၣ်လၢအဟ့ၣ်လီၤ ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူ
ကသံၣ်ကသီ တၢ်မၤစၢၤတၢ်မၤတဖၣ်

မ့ၢ်တအိၣ်ဒီး တၢ်မၤဆူးမၤဆါ ပှၤဖိသုၣ် အပနီၣ် လၢတၢ်ဟံၣ်လီၤသးနီတမံၤအပူၤဘၣ်န့ၣ်, တၢ်တလိၣ်ဘၣ် ပှၤလၢ အဟံတုၢ် ဖိသၣ်ဆဲးဖိ အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျါ ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်အိၣ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ် ဘၣ်ဃးဒီး အိၣ်ဖျိၣ်မုၢ်န့ၢ်, စၢၤသွဲၣ်ကလုာ်ဒျူၣ်, မိၢ်ပၢ် ကသံၣ်ကသီ တၢ်စံၣ်စီ, ပှၤဖိသုၣ် အတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ မ့တမ့ၢ် တၢ်တမံၤလၢလၢ် လၢအကဲဘျူးဒီး ပှၤဖိသုၣ် အပှၤဟ့ၣ် တၢ်ကွၢ်ထွဲန့ၣ် တၢ်ကစံးဘျူးစးဖျိၣ်ဘၣ်အီၤဒိၣ်မးလီၤ (ဒ်အမ့ၢ် တၢ်ဆၢၣ်ဆါ, HIV မ့တမ့ၢ် ဟံၣ်ဖိဃီဖိ ကသံၣ်ကသီ တၢ်စံၣ်စီအဂၤတဖၣ်လီၤ).

သဲစးတၢ်သိၣ်တၢ်သီ အသီ

ဖဲ လၢယူလဲ 1 သီ, 2018, တၢ်ဟ့ၣ်လီၤ သဲစးတၢ်သိၣ်တၢ်သီ အသီ လၢကဒုးပုၣ်ဃုာ် ပုၤဖိသၢ်အိၣ်ဖျၢၣ်သီ အတၢ်ပူၤဖျၢၣ် ပိးလီၤတဖၣ်လီၤ. လၢနကမၤန့ၢ်ပၢ်အါထီၣ်နသး ဘၣ်ဃးဒီး တၢ်လၢတၢ်ဟံးပုၣ်ဃုာ်ထီၣ်လၢ သဲစးတၢ်သိၣ်တၢ်သီအံၤအပူၤအဂီၢ်, ဝံသးစူၤ ကွၢ်ဖဲ <https://tinyurl.com/mvktk9vx>. တၢ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲ တၢ်ကျၢ်တၢ် စ့ၤဘီ-

A ပုၤဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤ ဘၣ်ဃး ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူ ကသံၣ်ကသီတၢ်ကွၢ်ထွဲ ကဘၣ်ကွၢ်ထွဲ ဖိသၢ်လၢ အသးန့ၣ်အိၣ် အသီ (30) မ့တမ့ၢ် ဖျါလီၤကံလၢ အသးန့ၣ်တအါန့ၢ် (30) သီဖဲလၢအတၢ်လိၣ်ဘၣ်ဝဲ ကွၢ်ဘျီတၢ်န့ၣ်လီၤအခါဖဲ ဖိသၢ်အမိၢ်ပၢ်တၢ်အဖိဒီး ပုၤဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤ ဒ်အတၢ်သးအိၣ်ဒၣ်ဝဲအသး လၢအအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီး ဖိသၢ်အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်သီ တၢ်ပူၤဖျၢၣ်ပိးလီၤ တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲ မ့တမ့ၢ် မိၢ်ဟံးတဖၣ် ဟံးဖျါထီၣ်တၢ်သးအိၣ်လၢ အတၢ်က့ၤလၢဘၣ်အခါန့ၣ်လီၤ.

B ပုၤဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤဘၣ်ဃး ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူ ကသံၣ်ကသီတၢ်ကွၢ်ထွဲလၢ အကွၢ်ထွဲဖိသၢ်ဒ်အလီၤပလီၤဒီးလံာ်အကျၢ်လၢလံာ်အံၤ ကဘၣ်ဒုးန့ၣ်ဟံးဖျါဝဲ တၢ်မၤတမၤလံာ်ဒ်အလီၤအိၣ်အသးလၢ တၢ်ကဘၣ်ဒီသဒၢ ဖိသၢ်တဂၤအံၤနီၢ်ခိၣ်ဂီၢ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ မ့တမ့ၢ် တၢ်ပူၤဖျၢၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

C ပုၤတဂၤလံာ်လၢ လၢအဟံးတၢ်ဖိသၢ်ဒီး ပုၤဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤဘၣ်ဃး ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူ ကသံၣ်ကသီတၢ်ကွၢ်ထွဲ ဒ်လၢအနီၢ်ကစၢ်တၢ်ဘၣ်သးလၢအအိၣ်ဒီး တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဂ့ၢ် မ့တမ့ၢ် ဖိသၢ်အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်သီ တၢ်ပူၤဖျၢၣ် ပိးလီၤ တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ပျဲအံၤ တၢ်တလိၣ်ဘၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ် ကဘၣ်ဟံးဖျါထီၣ်ဝဲ မိၢ်ပၢ်/ပုၤတဂၤအံၤ အမၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

D တၢ်ဆါဟံၣ်လၢ အဟ့ၣ်တၢ်ပျဲဒ်သီး တၢ်ကစူၤကါ ဖိသၢ်အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်သီ တၢ်ပူၤဖျၢၣ် ပိးလီၤ ဒီး အတၢ်ထီၣ်ထီၣ်ဘးဝဲ တၢ်လိၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ တၢ်တၢ်ဃုာ်လၢတၢ်ကဟံးန့ၢ်အဝဲသ့ၣ် အရ မ့တမ့ၢ် တၢ်တယၢၤထီၣ်အံၤဘၣ်ဃး ဖိသၢ်အိၣ်ဖျၢၣ်ထီၣ်သီ တၢ်ပူၤဖျၢၣ် ပိးလီၤ တၢ်ကမူၤကမ့ၢ်တဖၣ်အသိဘၣ်ဒီး မ့တမ့ၢ် တမ့ၢ်ထဲလၢ အဝဲသ့ၣ်အတၢ်တကန့ၢ်ဃုာ်တၢ်လၢ အကဲအဒိၣ်အမ့ၢ် မ့တမ့ၢ် အတၢ်မၤကမ့ၢ်တၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်ဒီးလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်အသိန့ၣ်လီၤ.

E ပုၤဖိသၢ်အိၣ်ဖျၢၣ်သီ တၢ်ပူၤဖျၢၣ် ပိးလီၤ လၢဘၣ်တၢ်ဟံးဖျါထီၣ်အံၤလၢ လံာ်အကျၢ် (a)(1)(C) အပူၤ ကဆဲးမၤအသးလၢတအိၣ်ဒီး တၢ်တၢ်ထီၣ် ဒီး တၢ်အိၣ်သးတဖၣ်လၢ တၢ်စံးဟံးအံၤလၢ လံာ်အကျၢ် (a)(1)(B) ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်နီၣ်- ဖဲတၢ်သမံသမိးကွၢ် ဖိသၢ်ဆဲးဖဲ ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်လီၤ ကသံၣ်ကသီ တၢ်ကျၢ်စါယါဘျီ (ဒ်အလိၣ်အိၣ်အသး) ဝံးန့ၣ်, အဒယါန့ၣ် ပုၤဖိသၢ်တၢ်မၤစၢၤ တၢ်မၤဝဲကျိၤ (Indiana Department of Child Services) ကလဲၤဆၢဖိသၢ် ဆဲးဖဲဆူၣ် တၢ်ကွၢ်ထွဲအလီၤ ခိၣ်ဖျါ တၢ်ဒီသဒၢ ပုၤဖိသၢ် တၢ်မၤစၢၤတၢ်မၤ (Child Protective Services) တၢ်လီၤဖဲ တၢ်ကလဲၤဟံးလီၤဒီး ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲန့ၣ်လီၤ.

မၤန့ၢ်အါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဖဲ- www.nationalsafehavenalliance.org

သ့ၣ်ညါအါထီၣ်ဘၣ်ဃး ပဂ့ၢ်ပကျိၤ

တၢ်ဒီသဒၢ တၢ်မၤဆူၣ်မၤဆါ ဖိသၢ် အဒယါန့ၣ် (Prevent Child Abuse Indiana) အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤအသး လၢ ကဒီသဒၢ တၢ်မၤဆူၣ်မၤဆါ ဒီး တၢ်တကန့ၢ်ဃုာ် ပုၤဖိသၢ် န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်မၤတၢ်ဒ်အံၤအသိ, ပဒုးအိၣ်ထီၣ် Indiana လၢအမ့ၢ် တၢ်လီၤ လၢအပူၤဖျၢၣ်ဒိၣ်ထီၣ်, ဂ့ၢ်ဒိၣ်ထီၣ် လၢပပုၤဖိသၢ်တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဒီး တၢ်မၤစၢၤဂီၢ်ထံးတဖၣ်
မိၢ်ပၢ်တဖၣ် ဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ဟ့ၣ်ကျၢ်တဲသကိးတၢ် လၢအကလီၤ ဒီး တၢ်ပိၣ်သကိး တၢ်ဃုာ်လၢ အကလုာ်ခဲလၢ ဘၣ်ဃးဒီး အဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်သး ခိၣ်ဖျါ ကိး **National Safe Haven Hotline 1-866-992-2291** မ့တမ့ၢ် လၢအထၢၣ်န့ၢ်အဖိခိၣ် ဖဲ www.SHBB.org. အဝဲသ့ၣ်ကကိးစ့ၢ်ကိး 2-1-1 တၢ်မၤစၢၤဂီၢ်ထံး တၢ်ဆဲးကျၢ်အကျိၤအကျိၤ (Resource Line) မ့တမ့ၢ် **988** ခိၣ်န့ၣ်ဒီးသး အတၢ်ဆိကမိၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူလီၤတဲစိ (Mental Health Hotline)လီၤ.

ဟံးဖျါထီၣ် တၢ်မၤဆူၣ်မၤဆါ ဖိသၢ်
လၢကဟံးဖျါထီၣ် တၢ်မၤဆူၣ်မၤဆါ ဒီး တၢ်တကန့ၢ်ဃုာ်ဖိသၢ်အဂီၢ်, ဝံသးစူၤ ကိး **1.800.800.5556**

ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ပတၢ်ဖဲတၢ်မၤတဖၣ်
မၤစၢၤ ဆိၣ်ထွဲ ပ ကီၢ်စဲၣ်ဒီဘၣ် တၢ်ဖဲတၢ်မၤတဖၣ် လၢကဒီသဒၢ တၢ်မၤဆူၣ်မၤဆါ ဒီး တကန့ၢ်ဃုာ် ဖိသၢ် ခိၣ်ဖျါ ပုၤ ပုၤဖိသၢ်လၢအဆိ လဲစ့ၢ်အဘျီ (Kids First License Plate) န့ၣ်တက့ၢ်. ကွၢ် န လီၤကဝီၤ www.in.gov/dcs/2456.htm လၢကမၤန့ၢ် အါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်.

တၢ်ပၤဆၢတၢ်ဆိၣ်သနး

တၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ တၢ်ဖံးတၢ်မၤ လၢအကီၢ်ကတၢၢ်-

နသ့ၣ်ညါ ပှၤလၢအကစံးဆၢ တၢ်အဲၣ်ဒီး တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤလၢလၢ အိၣ်ပွဲၤဂၤလဲၣ်.

လိာ်ဘၣ် တၢ်မၤစၢၤ.

တၢ်ဃုာ်ကွၢ် မိၢ်ပၤလၢအိၣ်ဒီးကီၢ်စီတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်
(Seeking Quality Parent)

မၤဒါ လၢ ပိာ်ခွါ မ့တမ့ၢ် ပိာ်မၤအိၣ်

တၢ်မၤအဆၢကတီၢ် ခံၣ်ဘျီ မ့တမ့ၢ် သၢဘျီ

တၢ်တဟ့ၣ်အခွဲး လၢနွံကတၢၢ် မ့တမ့ၢ် နံၤသဘျီ

စးထီၣ်ဖဲ \$ 0.00/တနုာ်ရံၣ်

📍 247 Anywhere St., Any City

18 နံၣ်

ကတီၢ်-ထီ တၢ်အာၣ်လီၤအိၣ်လီၤ
(18 နံၣ် အစ့ၤကတၢၢ်)

နီၣ်ကစၢ်တၢ်သ့တၢ်လၢ အထီ

လိာ်ဘၣ် တၢ်သ့တၢ်လၢနီၣ်ခိမိၢ်ပှၤ ဒီး
သးအတၢ်တၢ်ဘၣ် လၢတအိၣ်ဒီး တၢ်ဟံးနီၣ်

ဘျးလဲၣ်စ့ၤ, တၢ်သျှၣ်မံးသးမံ လၢလၢပွဲၤပွဲၤ.

မလိ တ်သ့ကွဲထွဲလီၤ နီၣ်ကစၢ်သး-

မိၣ်ပၢ်လၢအလၢပွဲၤတအိၣ်ဘၣ်. ပုၤကိးဂၤဒဲး လိာ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤ တဘျီတခါလီၤ. တၢ်အံးထွဲကွဲထွဲမိၣ်သ့ မ့ၢ်တၢ်မၤမၤဒါ လၢအကီၤခဲကတၢ်အကျါတခါလၢတၢ်အိၣ်မၤအပူၤ, ဘၣ်ဆၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤမၤဒါ လၢပမၤန့ၢ် တၢ်မလိ အဆၢကတီၢ် လၢအစုၤ ကတၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်နအိၣ်ဒီးမၤတၢ်ဂ့ၢ်ကိးမၤဒဲးအသိး, တၢ်အံးထွဲကွဲထွဲမိၣ်သ့ လိာ်ဘၣ် တၢ်မလိမၤဒီးကျဲလၢအကီၤအခဲတဖၣ် လၢကမၤတၢ်မၤတၢ်လီၤလီၤန့ၣ်လီၤ. မၤကွဲၢ်တၢ်ထီၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တဖၣ်အံၤ လၢကပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ သးအတၢ်ဆိၣ်သန့ၤ လၢကစုၤကီၢ်နီၣ်စၢၤ အဂ့ၢ်ကတၢ် ဒ်မိၣ်ပၢ်တဂၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

• ထုးကွဲၣ်န့ၣ်သး

ကသါန့ၣ်လီၤယိာ်ယိာ်, လဲၤဟးလိာ်ကွဲ, ဘၣ်လီၤန့ၣ်မ့ၢ်တဖၣ် ဒီးကဲတၢ်လၢနီၣ်ကဲတဆၣ်, ဒ်ကန့ၣ်တၢ်သးဝဲၣ်, ကွဲၣ်ကွဲၣ်မၤ (TV) တစီၤမိ မ့တမ့ၢ် ဆိကမိၣ်မ့ၢ်လီၤန့ၣ်သး လၢအိၣ်ဘၣ် အိၣ်သါမဲၣ်ပိာ်လိာ်န့ၢ် လၢအသးလၢအအိၣ်ဒီးမၤအတၢ်ကပီၤ လၢအလၢ ဒီးကလိၤအကျဲၤကိး--ထုးကွဲၣ်န့ၣ်သးလၢ တၢ်အိၣ် အသးတက့ၢ်. တၢ်ပၢ်အိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ဒီးသးအတၢ်ဆိကမိၣ် တစီၤမိမ့ၢ်ဝဲဒၣ်လဲၤမး လၢကကွဲၢ်ဆၢရဲၣ်မ့ၢ် တၢ်ကိတၢ်ခဲဒီး တၢ်ထီၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်အသိးန့ၣ်လီၤ.

• ဃုာ်ထီၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ

ဒီးသန့ၤထီၣ်သး လၢဟံၣ်ဖိယိာ် ဒီးတၢ်သကိးတဖၣ်အဖိခိာ် လၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအဂီၢ်တက့ၢ်. ဆဲးကျိးဆဲးကျိးဒီး ပုၤလၢ အဒုးထီၣ်လီၤဒီးဒုးကျိးဘၣ်န့ၢ်ကစၢ်အသးလၢအဂ့ၢ်, တျီၣ်ဘၣ် လၢအိၣ်ဒီးတၢ်မၤလိာ်, မ့တမ့ၢ် လၢအဟ့ၣ်န့ၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်ကွဲ တက့ၢ်. ဂဲၤလိာ်မၤတၢ် သပျီၤဒီး အဝဲသ့ၣ် မ့တမ့ၢ် ရဲၣ်လီၤ ကျဲၤလီၤတၢ်ဆၢကတီၢ် လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ် လၢကကွဲၢ်န့ၣ်တဖၣ် ဖဲနအိၣ်ဘၣ်တစီၤမိလၢကွဲၢ်ထွဲမိၣ်သ့တဖၣ်အခါတက့ၢ်. ရဲၣ်ကျဲၤ တၢ်အိၣ်ဘၣ်အိၣ်သါ တစီၤမိ တချုးတၢ်အိၣ်အသးန့ၢ် ထီၣ်အခါမ့ၢ်ဝဲ တၢ်မၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ကျဲၢ်တၢ်ဆး ဒီးကဟ့ၣ် လီၤ တၢ်ပညိာ်ဖိတၢ် လၢနမ့ၢ်လၢကွဲၢ်ဖိအိၤ ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်ဆိ ဟံၣ်စၢၤတၢ်န့ၣ်လီၤ.

• အိၣ်ပုၤဒီးတၢ်အိၣ်ဆၢရဲၣ်အိၣ်ချ့

ကွဲၢ်ထွဲန့ၢ်တၢ်အိၣ်ဆၢရဲၣ်အိၣ်ချ့တက့ၢ်. အိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်လၢ အကဲၣ်ဘၣ်ဝဲဒီး နနီၣ်ခိ တၢ်အိၣ်ဆၢရဲၣ်အိၣ်ချ့, မၤနီၣ်ခိ တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဂဲၤဒ်အညိၣ်န့ၢ်အသိး, မဲၤအါအါလၢမလၢမ, ဒီးဟံၣ်နနီၣ်ခိ မိၢ်ပုၤ တၢ်အိၣ်ဘၣ်အိၣ်ညိၣ်လၢအရဲၣ်ဒ်ကတၢ်တက့ၢ်. တၢ်အံၤ ကအိၣ်ဒီးအိၣ်ပညိၣ်လၢ တၢ်ဒီးသန့ၤထီၣ်သး လၢဟံၣ်ဖိယိာ် မ့တမ့ၢ် တၢ်သကိးတဖၣ် လၢတၢ်ကွဲၢ်ထွဲမိၣ်သ့အဂီၢ် -- ဘၣ်ဆၣ်တၢ်အံၤအရဲၣ်ဒ်ဝဲဒၣ်လၢ ကပၤယာ်န့ၢ်ခိမိၢ်ပုၤအိၣ် ကတၢ်ကတီၢ်သးလၢ ကကွဲၢ်ဆၢရဲၣ်မ့ၢ် တၢ်အံးထွဲကွဲထွဲ မိၣ်သ့ န့ၣ်လီၤ.

• မၤစရိ

မၤစရိလၢန့ၣ်ဘၣ်သးမၤအီၤတဖၣ် ဒီးမၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. ဃုာ်ထီၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒီးဟံၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ် လၢကမၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အံၤအဂီၢ်တက့ၢ်. မၤ ဟံၣ်ဖိယိာ်ဒီး တၢ်သကိးတဖၣ် လၢကမၤစၢၤ န့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်အံၤမ့ၢ်ဝဲကျဲၤအဂ့ၢ်ဒိးမးတဘျီ လၢကမၤစုၤလီၤ သးအတၢ်ဆိၣ်သန့ၤန့ၣ်လီၤ.

• ဆိကမိၣ်တယာ်ဆိဟံၣ်စၢၤ တၢ်ဂ့ၢ်ကိတဖၣ်

ဆိကမိၣ်တယာ်ဆိဟံၣ်စၢၤ တၢ်ဂ့ၢ်ကိ လၢအမၤတၢ်တၢ်တၢ် တဖၣ် တက့ၢ်. န့ၣ်ဆဲးဟးလိသိမိမ့ၢ်အိၣ်ဒီး လိာ်ကွဲဒီး တၢ်လၢအမၤသိၣ် တၢ်ကလျိးလိ (stereo), ဒီးတၢ်အံၤမၤတၢ် တၢ်န့ၣ်သးန့ၣ်, သုးကွဲၣ် တၢ်လၢအမၤသိၣ်တၢ်ကလျိး (stereo)တက့ၢ်. မၤပုၤ တၢ်အံၤဒီး တၢ်လိာ်ကွဲဖိလၢအလီၤသးစဲ လၢအပူၤဖျိးဒီးတၢ်ဘၣ်ယိာ် တဖၣ်တက့ၢ်. ခိဖျိးဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်လိာ်ကွဲ အလီၤလီၤဆိ လၢန့ၣ် အဂီၢ်န့ၣ်, နဒိသဒါတၢ်ကိတၢ်ခဲတဖၣ် တချုးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဲထီၣ် အသးသန့ၣ်လီၤ.

• တဲသကိး သးအတၢ်ဆိၣ်သန့ၤအဂ့ၢ်

တဲသကိးတၢ်ဒီး ပုၤဟ့ၣ်ကျဲၤတဲသကိးတၢ်, ပုၤဟ့ၣ်ကျဲၤတၢ်လၢန့ၣ် န့ၢ်အိၣ်သ့ မ့တမ့ၢ် တၢ်သကိး ဘၣ်သးဒီး န့ၣ်သးအတၢ်ဆိၣ်သန့ၤ အဂီၢ်တက့ၢ်. တဘျီတခါ တၢ်အံၤမၤစၢၤတၢ် လၢအမၤမၤဖျိးထီၣ်န့ၣ်လီၤ.

• တၢ်စံၣ်သဲၤတဲသဲၤ လၢအမၤလီၤမၤ သးအတၢ်ဆိၣ်သန့ၤ

တၢ်အံးထွဲကွဲထွဲမိၣ်သ့ လၢတအိၣ်ဒီး သးအတၢ်ဆိၣ်သန့ၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်စံၣ်သဲၤတဲသဲၤတၢ်လီၤ - ဘၣ်ဆၣ်န့ၣ်ယုာ်ထီၣ်ကျဲၤတဖၣ် လၢကပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤ န့ၣ်သးအတၢ်တျီၣ်ဘၣ်တဖၣ် လၢကကဲထီၣ် မိၢ်ပၢ်လၢအကွဲၢ်ထွဲမိၣ်သ့တၢ်လီၤလီၤန့ၣ်လီၤ.

သ့ၣ်ညါအါထီၣ်ဘၣ်သး ပဂ့ၢ်ပကျိၤ

တၢ်ဒိသဒါ တၢ်မၤဆၢရဲၣ်မၤဆါ ဖိသ့ၣ် အ့ဒယါန့ၣ် (Prevent Child Abuse Indiana) အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤအသး လၢ ကဒိသဒါ တၢ်မၤဆၢရဲၣ်မၤဆါ ဒီး တၢ်တကန့ၣ်ယုာ် ပုၤဖိသ့ၣ် န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်မၤတၢ်ဒ်အံၤအသိး, ပဒုးအိၣ်ထီၣ် Indiana လၢအမ့ၢ် တၢ်လီၤ လၢအပူၤဖျိးဒိၣ်ထီၣ်, ဂ့ၢ်ဒိၣ်ထီၣ် လၢပပုၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဒီး တၢ်မၤစၢၤကိးတဖၣ်

လၢတၢ်မၤန့ၢ်အါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်သးဒီး တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ဒိသဒါ ဒီး တၢ်အံးထွဲကွဲထွဲ, ဒီး တၢ်မၤစၢၤကိးတဖၣ်အဂီၢ်, ကွဲၣ်မဲ ပပုၤယဲၤသန့ မ့တမ့ၢ် ကိး **1.800.CHILDREN (1.800.244.5373)**, **211** ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူလီၤတဲစိ (Emergency Line), မ့တမ့ၢ် **988** တၢ်မၤသံလီၤသး ဂ့ၢ်ဂီၢ်အူလီၤတဲစိ (Suicide Hotline) တက့ၢ်.

ဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်မၤဆၢရဲၣ်မၤဆါ ဖိသ့ၣ်

လၢကဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်မၤဆၢရဲၣ်မၤဆါ ဒီး တၢ်တကန့ၣ်ယုာ်ဖိသ့ၣ်အဂီၢ်, ဝံသးစူၤ ကိး **1.800.800.5556** **1.800.800.5556**

ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ပတၢ်ဖိးတၢ်မၤတဖၣ်

မၤစၢၤ ဆိၣ်ထွဲ ပ ကိးစံၣ်ဒိဘၣ် တၢ်ဖိးတၢ်မၤတဖၣ် လၢကဒိသဒါ တၢ်မၤဆၢရဲၣ်မၤဆါ ဒီး တကန့ၣ်ယုာ် ဖိသ့ၣ် ခိဖျိ ပုၤ ပုၤဖိသ့ၣ်လၢအဆိ လဲစုၣ်အဘျီ (Kids First License Plate) န့ၣ်တက့ၢ်. ကွဲၢ် န လီၤကဝီၤ **BMV** မ့တမ့ၢ် **www.in.gov/dcs/2456.htm** လၢကမၤန့ၢ် အါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်.

မၤသ့ၣ်ညါန့ၣ်ပၤလီၤန့ၣ်ကစၢ်သး

တၢ်ပၤဆၢတၢ်ဆူၣ်တၢ်ဆါအစဲထၢၣ် (Center for Disease Control –CDC) ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲလၢ ထံၣ်လီၤကီၢ်ပၤ တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဒီးတၢ်သံတၢ်ပၤလၢထံၣ်ဇၢ်နီၤ မ့ၢ်တၢ်ကဲထီၣ်သး အခိၣ်သ့ၣ်လၢ ဖိဒ်ဖိသ့ၣ် 1-4 န့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲကီၢ်အမဲရကၤအပူၤ တနံၤဘၣ်တနံၤစ့ၣ်စ့ၣ်, ပုၤသံဝဲလၢတၢ်တဟ်သးအပူၤမ့ၢ်ဝဲ 11 ဂၤ, ဒီးတနံၣ် ဘၣ်တနံၣ် ပုၤသံအနီၣ်ဂံၢ်ခဲလၢ ဘျးထီၣ်လၢ 4,000 ဂၤဃုာ်ဃုာ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဒုယၢန့ၣ်အပူၤ, ပုၤလီၤအျးထံသံအနီၣ်ဂံၢ်ခဲလၢမ့ၢ်ဝဲ 216 ဂၤ စးထီၣ်ဖဲ 2018 တၢ် 2021 န့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ

တၢ်ကဘၣ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်ဖဲ အအိၣ်ဘျးဒီးထံအိၣ်အလီၤအကဟံၣ်ကပၤ, ဖဲအဝဲ သ့ၣ်ပီၤထံမ့ၢ်ဘၣ် ဒုၣ်လီၤန့ၣ်လီၤ. ထီၣ်ဘီန့ၣ်မၤလီၤတၢ်လၢ ပုၤတဂၤအိၣ်ဘျးဒီး ဖိသ့ၣ်အကဟံၣ် ကပၤ, လီၤဆီဒုၣ်တၢ် ဖိသ့ၣ် 5 န့ၣ်ဆူၣ်အဖီလၢန့ၣ်တက့ၢ်.

တၢ်ဟးဟံၣ်တၢ်လီၤကွဲလၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲ

လၢတက့ၤတၢ်တဘျီဟံၣ်တၢ်တၢ် တၢ်လီၤကွဲတဖၣ်ဖဲထံကျိတၢ်, မ့ၢ်လၢဖိသ့ၣ်လဲၤဟးန့ၣ် လီၤကွဲသ့အသီလီၤ. တၢ်ထၢန့ၣ်ခလိၣ်ရဲ(န့)အပီးအလီ (Chlorine floaters) လၢအက့ၢ်ဂီၤ လီၤကံဒ် တၢ်လီၤ ကွဲဆၣ်ဖိကီၢ်ဖဲအဂီၢ်လီၤအဲၣ်/တၢ်လီၤကွဲတဖၣ်အသိး တၢ်ကၢၤဟးဆဲး စ့ၣ်ကီၢ်ဝဲ ဖဲအိၣ်ဒီး ဖိသ့ၣ်ဆဲးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢကွၢ်ထံတဖၣ်

ဟံၣ်လီၤကအိၣ် ဖိသ့ၣ်အတၢ်ဟီၤထံအလီၤတဖၣ်, တၢ်လျာ်ထွဲ, ထံစဲ, မ့တမ့ၢ် တၢ်ပူၤတၢ်လီၤလၢ တၢ်ထၢန့ၣ်ဟံၣ်သ့အလီၤ, ဒီးကျိၣ်လီၤလၢဟံၣ်အီၤတက့ၢ်.

တၢ်ဟီၤထံအလီၤတဖၣ်

တၢ်ကျိၣ်ဘၢဟံၣ်တၢ်ဟီၤထံအလီၤ ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ပလီၤအပီးလီၤတၢ်ဟီၤထံလီၤ မၤအါထီၣ်စၢၤ တၢ်ဒိသဒါလၢ တၢ်ပူၤဖျးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သမံသမးကွၢ် တၢ်ဟီၤထံလီၤကီၢ်တီးဒီး လၢကမၤလီၤတၢ်အထံတဖၣ်တဒုၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.

ပုၤတဝၢတၢ်ဟီၤထံလီၤတဖၣ်

န့ၣ်အိၣ်ဒီး ပုၤတဝၢတၢ်ဟီၤထံအလီၤန့ၣ်, မၤလီၤတၢ်လၢအအိၣ်ဒီးပုၤပၤသးသမ့ၤ ဘၣ်ဆၣ်ပုၤပၤသးသမ့ၤ တမ့ၢ် ပုၤကွၢ်ထွဲဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်.

တၢ်ဟီၤထံလီၤအခိၣ်ချူ

ဟံၣ်ပၤကွၢ် ဃီ, ဟံၣ်ဃီပီးလီၤလၢအိၣ်လၢတၢ်ချူတဖၣ် ဒီးတၢ်လီၤကွဲတဖၣ်လၢ တၢ်ဟီၤထံလီၤတဖၣ်အခိၣ်ချူတက့ၢ်. ဖိသ့ၣ်ဆဲးဟးလီၤထီၣ်သီတဖၣ် ဟးထီၣ်တၢ် ဖဲနတဟ်သးအခါသ့န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢအထျးန့ၣ်ပုၤအသးတဖၣ်

မၤစ့ၣ်လီၤတၢ်လၢအထျးန့ၣ်တၢ်သးစဲတဖၣ် (လီတစိစိစ့, အိၣ်လဲးထီၣ်ပီးလီ, တၢ်ဟးအိၣ်သကးပုၤအဂၤတဖၣ်).

ဟံၣ်ကရၢ်ဒီးကရၢ်အတၢ်တဖၣ်

တၢ်ဟ့ၣ်ကျၢၣ်လၢ တၢ်ကရၢ်ဃာ် ဒီးတံတံဃာ်တၢ်တဖၣ်ဖဲ ကမ့ၢ်တၢ်ဟီၤထံအလီၤ, တၢ်ဟံၣ်ဃာ် ထံအကမၤ မ့တမ့ၢ် ထံအိၣ်အလီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤဖိဃာ်သီး ကဘၣ်မ့ၢ်ထဲဒုၣ် ပုၤနီၣ်ဒိဒိန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်ကျၢၣ်လၢ တၢ်ကဒုၣ်ကရၢ်ဃာ်တၢ် 4 ကပၤလီၤလၢအထီအိၣ်ဝဲအစ့ၤကတၢ် 4 ခိၣ်ယီၤဝးဝးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒိဃာ် တၢ်အလီၤကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢ အပံးတံဒုၣ်အတၢ်သ့ဝဲ, ဒီးတၢ်လၢအပံးတံဒုၣ်အတၢ် သ့ဝဲ ဖိသ့ၣ်ဖိတတၢ်အလီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟီၤထံလီၤအတၢ်ပီးတၢ်လီၤတဖၣ် ကဘၣ် အိၣ်ယံးဒီးတၢ်ဒုၣ်ကရၢ်ဃာ်တၢ်အလီၤ ဒ်သီးတၢ်စ့ၣ်ကါအီၤ ဒ်သီးလီၤဆၣ်နီၤလၢ တၢ်ထီၣ်ယီၤအီၤတသ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

သိၣ်လိန့ၣ်ယၢဖိသ့ၣ်

သိၣ်လိန့ၣ်ယၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဃး ထံအတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်တဖၣ်အဂ့ၢ်, ဆူမ့ၤ (life jackets) ဒီးတၢ်ယၢလီၤထံဖဲထံဒိၣ်အလီၤ အရဲဒိၣ်တဖၣ်အဂ့ၢ်တက့ၢ်. သိၣ်လိန့ၣ် ယၢစ့ၣ်ကီး ဖိသ့ၣ်လၢအနီၣ်ဒိၣ် တဖၣ်ဘၣ်ဃး တၢ်လဲၤလီၤဆူၣ်ထံကျိပူၤ မ့တမ့ၢ် နီၣ်ပူၤအတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်လၢ တအိၣ်ဒီးပုၤကွၢ်ထွဲတၢ် မ့တမ့ၢ် ဆူမ့ၤတဖၣ် အဂ့ၢ် တက့ၢ်. မၤသ့ၣ်နီၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဃး တၢ်ယၢထံ မ့တမ့ၢ် တၢ်စ့ၣ်ဖျန့ၣ်လီၤဆူၣ်ထံကျိ, လီၤဆီဒုၣ်တၢ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်တထံန့ၣ်လီၤထံခဲဒီးအလီၤတက့ၢ်. တၢ်မၤလီၤလုတၢ်လၢ အလီၤဘၣ်ယိၣ်န့ၣ် တၢ်တကၢၤအီၤဖဲထံကျိနီၣ်ကျိဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ထံလၢအချၢ်လီၤသကတဖၣ်

ပဒုၣ်ထံချၢ်ကီၢ်လိၣ် ဖဲ နီၣ်ပူၤ, ကမၤပူၤ, ထံဖိကျိ, ဒီးတၢ်ဟီၤထံအလီၤတဖၣ်တက့ၢ်. မ့ၢ်တၢ်ကီၢ်ခဲဒိၣ်မးလၢ တၢ်တသ့ၣ်ညါဝဲ ထံချၢ်ကီၢ်လိၣ်အတိၣ်အိၣ်ထံလဲၣ် မ့တမ့ၢ် ဂၢ်ကျိၤထံလဲၣ်အဂ့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤတံးန့ၣ်ဆူၣ် ထံချၢ်ကီၢ်လိၣ်အပူၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤအျး, တၢ်သံတၢ်ပျံ, မ့တမ့ၢ် တၢ်ဆူၣ်တၢ်ဆါတၢ်သဘၣ်ဘၣ် လၢအနးနးကလံာ်သ့ဝဲဒ်အမ့ၢ် ကွၢ်ဂီၤဒွဲတၢ်တၢ်တၢ်ချၢ်တနံၤဘၣ်လီၤဘၣ်စး (hypothermia) န့ၣ်လီၤ.

ဟးဆဲးတၢ်အိၣ်သးအိၣ်

တၢ်အိၣ်သးအိၣ်ဖဲ ထံအကဟံၣ်ကပၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်သ့န့ၣ်လီၤ. တၢ်မ့ၢ်သးဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဆါတံာ်ကမ့ၢ်တၢ်, တၢ်ဟံၣ်သျှာ်ဟံၣ်သးလၢအလီၤဘၣ်ယိၣ် အါထီၣ်, တၢ်တကန့ၣ်ဃုာ်တၢ်, ဒီးတၢ်ခါဆါလီၤသးအဆါကတီၢ်တဘၣ်လီၤဘၣ်စး သ့န့ၣ်လီၤ.

မသင့်ညါနုပင်လီနနီကစာသးအတိတ်ထဲ

တက်ကီတင်ချာတဖန်

တက်ကဘတ်ဟပ်နီနီလီ၊ စဲမကီထီထံ (water heaters) ဖဲဟပ်ပူကဘတ်မု 120° ဖဲရဲဟဲးနီနီလီ၊ မိပ်ဒီးပုဟ်တင်ကွဲထဲ တဖန် မအီထီတင်တင်ခါဒီး လီသဘူတင်အပီးလီ (anti-scald devices) လာအကမလီတင်ဝဲဒ် ဟပ်ပူ ထံကီပူဖျဲးဝဲလဲဖဲဒ်တဖန်အကီနီနီလီ။

ဖိသုဉ်ဆဲးဟးလိထီတင်အတိတ်ပူဖျဲး

ဖဲဖိသုဉ်ဆဲးဟးလိထီတင်အတိတ်ပူကပ၊ ကျဲဟ်လီတင်ဟးလီအလီဆုဉ်နီနီခိပ်ပံး

တင်အံမုဝဲသဲစးတင်ဘျါ

အဒယါနုသဲစးတင်ဘျါ (Indiana law) ဟပ်နီနီဝဲလဲ ဖိသုဉ် 13 နံဒီးဆူအဖီလာ ကဘတ်ကလဲဒ် ဆုမူ (Life Jacket) လာ US Coast Guard တျဲလိဝဲဖဲအဒီးချဲ ကဘီလဲတင်အခါနီနီလီ။ ဆုမူ (Life Jacket) တမုတင်လဲအမပုဝဲဒ် ပုနီဒိတ် အတင်အဲထွဲကွဲထဲအလီဘတ်။

တင်ပီထံ တင်မလိတဖန်

နုဉ်ဆဲးလီနနီကစာ ဒီးနုဖဲအမံဖဲ တင်ပီထံ တင်မလိအပူတက့၊ တင်ပီထံ တင်မလိ မုတင်အရဒိတ် လာတင်ဒီသဒါ တင်လီအးထံသံအကီနီနီလီ။

တင်မလိဘတ်ဃးတင်မပူဖျဲးသးအဂီု

မလီနုပင် CPR အဂီုဒီးကတီဟ် တင်မပူဖျဲးသးအတင်ပီးတင်လီ၊ လိတဲစိ ဒီးဂုဂီအူအနီဂီတဖန် ဖဲအဘျဲးဒီး တင်ပီထံလီကိးတီဒီးတက့။

ပုကွဲထဲဖိသုဉ်ဆဲးဒီးဟပ်ဖိဃီဖိ

သိပ်လီနီနီလီ ပုတကကလဲအကွဲထဲနုဖဲတဖန် ဘတ်ဃးတင်ပူဖျဲးဒီးထံခီနီနီအဂီုတက့၊ သမံသမံကွဲထဲအဝဲသုဉ် အတင်ပီးတင်လီ ဒီးသံကွဲထဲအဝဲသုဉ်ဘတ်ဃးဒီး တင်လီဘတ်ဃိတ် လာအကဲထီတင်သးသုဉ်ဒီးနုဖဲ ထံခီနီနီကစာပုကပ အဂီုတက့။

သုဉ်ညါအါထီတင်ဘတ်ဃး ပဂုပကျိ

တင်ဒီသဒါ တင်မလဲမလဲ ဖိသုဉ် အဒယါနုဉ် (Prevent Child Abuse Indiana) အာဉ်လီအီလီအသး လာ ကဒီသဒါ တင်မလဲမလဲ ဒီး တင်တကနုဉ်ယု ပုဖိသုဉ် နုဉ်လီ။ လာတင်မတင်ဒ်အံအသိ၊ ပဒုးအိတ်ထီတင် Indiana လာအမု တင်လီ လာအပူဖျဲးဒိတ်ထီတင်၊ ဂုဒိတ်ထီတင် လာပုဖိသုဉ်တဖန် အကီနီနီလီ။

တင်ဂုတင်ကျိ ဒီး တင်မစာဂီထံတဖန်

လာကသုဉ်ညါအါထီတင် တင်ဒီသဒါဒီးမိပ်အတင်ဂုတင်ကျိ၊ တင်မစာဂီထံ တဖန်၊ နုဉ်လီကွဲပဟ်ယဲသနု မုတမု ကိးပုဖဲ 1.800.CHILDREN (1.800.244.5373)

ဟ်ဖျါထီတင် တင်မလဲမလဲ ဖိသုဉ်

လာကဟ်ဖျါထီတင် တင်မလဲမလဲ ဒီး တင်တကနုဉ်ယု ဖိသုဉ်အဂီု၊ ဝံသးစူက ကိး 1.800.800.5556

ဆိတ်ထွဲမလဲပ တင်ဖဲတင်မတဖန်

မလဲဆိတ်ထွဲ ပ ကီစိဒိဘု တင်ဖဲတင်မတဖန် လာကဒီသဒါ တင်မလဲမလဲ ဒီး တကနုဉ်ယု ဖိသုဉ် ခီဖျိ ပု ပုဖိသုဉ်လာအဆိ လဲစုဉ်အဘု (Kids First License Plate) နုဉ်တက့၊ ကွဲ န လီကဝီ BMV မုတမု www.in.gov/dcs/2456.htm လာကမလဲ အါထီတင် တင်ဂုတင်ကျိအဂီု။

ဒုးအိတ်ထီတင်ရဲတင်ကျိ

ပဝဲခဲလက်ပဘတ်သုဉ်ဘတ်သးထံ၊ ဒီးမုတင်လာအဟုဉ်ပုတင်သုဉ်ခါသးခါဒိတ်နီမး သုအသိး၊ ဟုဉ်ပုတင်သုဉ်အးသးအး သုစုကိး နုဉ်လီ။ ယုဒီးတင်ရဲတင်ကျိယိယိဖိ ပမလီတင်စာပုခဲလက်အတင်ပူဖျဲးသုနုဉ်လီ။

PCAIN. ORG

မုံမတၢ် ကွၢ်နဖိလၢ်.

မုံနသ့ၣ်ညါခါ.

ဖဲနဟံတၢ်နဖိမိဒီး နမၤဝါ မ့တမ့ၢ် ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲတၢ်ကၤအခါ, နမၤလၢ်အဝဲသ့ၣ်ကကွၢ်ထွဲန့ၢ်ဒ်နလိာ်ဘၣ်အသိး—ဘၣ်ဆၣ်တၢ်န့ၣ် ကဲထီၣ်သး ဒ်နလိာ်ဘၣ် အသိးတသ့ထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤအါကၤမၤစၢၤဝဲလၢ တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲ, ပၣ်ဃုာ်ဒီး ခိၣ်န့ၣ်ဒီးသးအတၢ်ဆိကမိၣ်တၢ်အိၣ်ဆၢၣ်အိၣ်ချ့ အတၢ်ဂ့ၢ်ကီ, တၢ်စုၤကၤကသံၣ်မၤၤဘျီ, တၢ်သၢၣ်ဒိၣ်သး ဖျါးအတၢ်ကီတၢ်ခဲတဖၣ်, မ့တမ့ၢ် ဟံၣ်ပုၤဃုာ်ဃုာ်တၢ်စုၤဆၢၣ်ခိၣ်တကး, တၢ်လီၤဘၣ်ယိာ် လၢတၢ်မၤဆၢၣ်မၤဆါဒီး တၢ်တကန့ၣ်ဃုာ်တၢ်ဒိၣ် အါထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ် ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲတဖၣ် အိၣ်ဒီးအတၢ်လဲၤခိၣ်ဖျါး မ့တမ့ၢ် တမ့ၢ်ဝဲဒၣ် ဖိဒိမိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤလၢ်နီၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်တဲသကိးတၢ် လီၤတၢ်လီၤဆဲး မ့တမ့ၢ်အရဲဒိၣ် လၢနဖိအတၢ်ပုၤဖျါးအဂီၢ်, မ့တမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲပၤဆၢၣ်တၢ်ထဲတဖၣ်ဖိ ဒါးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤဘၣ်ယိာ်ဒိၣ်ဒိၣ်မၤလၢ နဖိဆဲးအ ကိၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်အိၣ်ထီၣ် တၢ်ကမၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်မၤလၢသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟံးန့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢနကမၤလီၤတၢ်ဝဲဒၣ်န မၤဝါ/ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲနဖိ တချုးဖဲနဟံတၢ်အါထဲတၢ်ခါဒီးအဝဲသ့ၣ်တပုၤဃုာ်ဃုာ်အါတက့ၢ်. ကွၢ်ဘၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဘၣ်ထွဲခိၣ်ဆၢလိာ်သးတက့ၢ်. မၤလီၤတၢ် တၢ်ဘၣ်နဖိမၤတဖၣ် ဒီးအဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဘၣ်ထွဲခိၣ်ဆၢလိာ်သးကၤဝဲဘၣ်ဝဲအဂ့ၢ်တက့ၢ်.

မုံနမၤဝါ/ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲ

- လိာ်ဘၣ်ဝဲလၢနဖိကမၤတၢ်တမၤမၤလၢအတမ့ၢ်တၢ်နီၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်အသးန့ၣ်ခါ.
- ဖဲနဖိတမၤထွဲအတၢ်ဘျီ မ့တမ့ၢ် တမၤထွဲအတၢ်န့ၣ်လီၤအခါ မၤဆၢက့ၤနဖိ တလၢကွၢ်အခါခါ.
- မ့တမ့ၢ်န့ၣ်အတၢ်သၢၣ်ဒိၣ်သးဖျါး မ့တမ့ၢ် တၢ်သးတစုၤဖဲနဖိဟီၣ် မ့တမ့ၢ် ဆဲးထုၤဆဲးပုၤသးအခါခါ.
- ကိးနဖိအမၤတဂ့ၤတဝါ မ့တမ့ၢ် တဲတၢ်ကတိၤတဂ့ၤတဝါတမၤမၤဒီးနဖိခါ.
- ဆိကမိၣ်ဝဲလၢတၢ်မၤပျံးနဖိမ့ၢ်တၢ်လီၤန့ၣ်လၢအဂီၢ်ခါ.
- မၤဆါနဖိခါ.
- အိၣ်သးအိၣ်ခါအါတလၢ မ့တမ့ၢ် စုၤကၤကသံၣ်မၤၤဘျီတဖၣ်ဖဲနဖိအကပၤခါ.

နမ့ၢ်စးဆၢတၢ်သံကွၢ်လၢအမ့ၢ် “မ့ၢ်” ဖဲတၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအကျါတခါခါန့ၣ်, နဖိအိၣ်ဖဲတၢ်လီၤဘၣ်ယိာ်အပုၤဃုာ်ဃုာ်လီၤ. မၤတၢ်လၢအဘၣ်တမၤမၤ – ဃုာ်တၢ် ပုၤလၢကကွၢ်ထွဲနဖိလီၤတၢ်လီၤဆဲးတက့ၢ်.

တၢ်လၢပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲကၠးသ့ၣ်ညါ

တၢ်ကျဲၤဘၣ်အီၤဖဲအဟီၣ်ဖၢမုၢ်

- တၢ်မနုၤလၢအဆိကတီၢ်စၢၤန့ၣ်ဖိဆဲးဖိအတၢ်ဟီၣ်ဖၢမုၢ်. ဒုးန့ၣ်နမၤဝၢ/ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲလၢ အကမၤမၤန့ၣ်နမၤခၢၣ်န့ၣ်ဖိဆဲးဖိအသး တချုးဖဲန့ၣ်ဟးထီၣ်အခါ.
- မၤဟီၣ်လီၤန့ၣ်ဖိဆဲးဖိတၢ်ပုၤဖျဲးအလီၢ် ဒီးမၤအကိးတဲဘၣ်န့ၣ်တဘျီဃီဖဲန့ၣ်ဖိဆဲးဖိဟီၣ်တပတၢ်အခါ.
- တၢ်မနုၤလၢန့ၣ်ဖိမၤအီၤမၤန့ၣ် ဒီးတၢ်လီၤကွဲးမနုၤလၢအဝဲလီၤကွဲးမၤန့ၣ် ဒုးန့ၣ်နမၤဝၢ/ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲလၢ န့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဖိလီၤကွဲးသကိး တပုၤဃီမၤန့ၣ်မနုၤအဂ့ၢ်.

မံၤဘၣ်ဝဲပုၤပုၤဖျဲးဖျဲး

- ထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်န့ၣ်ဖိဆဲးမံၤထဲတကၤဒီး ဒီးတမံဒီးပုၤနီၣ်ဒိၣ် မ့တမ့ၢ် ဖိသၣ် အဂၤတကၤဂၤနီၣ်တဘျီဘၣ်.
- ထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်န့ၣ်ဖိဆဲးမံၤလၢအချၢတကပၤဖဲအစၣ်ပုၤ/ဖိသၣ်ဆဲးလီၤမံၤပုၤ/Pack 'n Play အပုၤဒီး တၢ်တဘျီဟံၣ်မံၤအီၤဖဲ လီၤဆ့ၣ်နီၤဖးဒိၣ် ကပုၢ်, လီၤဆ့ၣ်နီၤ, မ့တမ့ၢ် လီၤမံၤဒါကပုၢ်တမံၤမံၤအပုၤဘၣ်.

တၢ်လၢနမၤသ့မ့ၢ်မနုၤလဲၣ်.

ဖဲဟးထီၣ်ဖဲဟံၣ်ပုၤအခါ

- ဟံၣ်တၢ်ဃာ်န့ၣ်လီၤတဲစီၣ်ဂံၢ် ဒီးဂံၢ်ဂီၢ်အူၤနီၣ်ဂံၢ်အဂၤတဖၣ်.
- ဒုးသ့ၣ်ညါ နမၤဝၢ/ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲလၢအကိးဃုန့ၣ်တၢ်မၤစၢၤ တဘျီဘျီသ့.
- သံကွၢ်တၢ်ဒီးပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲဖဲန့ၣ်တအိၣ်ဟံၣ်အခါ.

ဖဲန့ၣ်တၢ်ဆူၤဟံၣ်အခါ

- သံကွၢ်နမၤဝၢ/ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲ လၢအဝဲသ့ၣ် မၤမနုၤလဲၣ်အဂ့ၢ် ဖဲန့ၣ်တအိၣ်ဟံၣ်အခါ.
- သံကွၢ်န့ၣ်လၢဖဲန့ၣ်တအိၣ်ဟံၣ်ဝဲအလီၢ်ခဲမ့ၢ်အဘၣ်သျှာ်ဘၣ်သး နမၤဝၢ/ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲအဂ့ၢ်.
- သမံသမိးကွၢ်န့ၣ်ဖိအတၢ်သျှာ်ဟံၣ်သး, လီၤဆီဒၣ်တၢ်ဖိသၣ်ဆဲးဖိ မ့တမ့ၢ် ဖိသၣ်ဟးလိထီၣ်သီ. မ့ၢ်န့ၣ်ဖိအိၣ်ဖျါလၢတၢ်ဘၣ်အီၤမၤန့ၣ်ဒီး သျှာ်ဖံၤသးညီၤခါ.
- နမ့ၢ်တယၢ်လၢတၢ်လဲၤကမၤသးဒီးန့ၣ်ဖိတမံၤမံၤ မ့တမ့ၢ် တျါဘၣ် တၢ်မၤဆါတမံၤမံၤလဲၣ်န့ၣ်, မၤစၢၤအီၤတဘျီဃီ.

တၢ်ဆိတလဲဖိသၣ်အခံပး/တၢ်ထီၣ်တၢ်ဟးလီၢ်

- ကဘၣ်ဆိတလဲခံပး မ့တမ့ၢ် ဒုးထီၣ်တၢ်ဟးလီၢ်ဒဲလဲၣ်အဂ့ၢ်. ဒုးသ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်လၢတဘျီနီၣ်တမံၤဖဲတၢ်ကဲထီၣ်ဒီးန့ၣ်သတျါက လာ်အခါ.
- အိၣ်ဟံၣ်ဒီးတၢ်ကတၢ်သးဒီးဖိသၣ်အခံပးကဆိဖဲန့ၣ်ပုၤ.

အိၣ်တၢ်

- အါတက့ၢ်န့ၣ်ဖိအိၣ်တၢ်ဆဲးအါ ဒီးတၢ်န့ၣ်တဘျီနီၣ်မံၤ ဖဲန့ၣ်မ့ၢ်တအိၣ် တၢ်ခဲလၢကဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
- အိၣ်တၢ်လီၤလုၤလီၤဆၣ်န့ၣ်ကတဘျီနီၣ်တမံၤဘၣ်.

တၢ်ပုၤဖျဲးလၢထံၣ်ခါနီၣ်ခါ

ထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်ကွၢ်ထွဲဃာ်န့ၣ်ဖိမဲအအိၣ်ဖဲတၢ်လၢထံၣ်ခါပုၤ, တၢ်ပီၤထံၣ်အလီၢ်, ထံၣ်ကျိပုၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ပုၤတၢ်လီၤတမံၤမံၤလၢအအိၣ်ပုၤဒီးထံ, ဃာ်ဒီးတၢ်ဟးလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်သီအီၤ

တဘျီဒဲ, ကိးဃါ, ကွၢ်အီၤလၢတၢ်မံၤမံၤ, တရုၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်န့ၣ်လုၤတက့ၢ်တဂ့ၢ်.

သိၣ်လိန့ၣ်လိန့ၣ်

- ပုၤဖဲန့ၣ်ဟံၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ဃါလၢန့ၣ်သ့အမံၤ လၢအဝဲသ့ၣ်ကိးဃီ မ့တမ့ၢ် လဲၤဆူၤအအိၣ်သ့ ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဆိကမိၣ်လၢအအိၣ်ဖဲတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ် ကတီၢ်အခါ.
- ကဘၣ်ကိး “911” ဖဲဂံၢ်ဂီၢ်အူၤတၢ်မၤသးကတီၢ်ဒဲလဲၣ်အဂ့ၢ်.
- တဘျီနီၣ်တမံၤလၢအကကတၢ်သးကိးတၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဃး အတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ယိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဒီးနမၤဝၢ/ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ် ထွဲအဂ့ၢ်.

ဃုၤကွၢ် တၢ်ကွၢ်ထွဲအလီၢ် မ့တမ့ၢ် ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲ

- မ့ၢ်န့ၣ်ပုၤဟ့ၣ်တၢ်ကွၢ်ထွဲ မ့တမ့ၢ် တၢ်ကွၢ်ထွဲအလီၢ်အိၣ်ဒီးလံာ်ပျဲလဲၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်အျာ်သးခါ.
- ပုၤနီၣ်ဒိၣ်အတၢ်ချးဃု (ratio) ဒီးဖိသၣ်အဂီၢ်မနုၤလဲၣ်.
- အဝဲသ့ၣ်အတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤမၤသးဒဲလဲၣ်...အိၣ် ဒီးတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤလၢအလီၤသဒါ, ထံၣ်လီၤဘၣ်ယိၣ်အလီၢ်ခါ.
- ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ပုၤဖျဲးလၢတၢ်မံၤမံၤအဂီၢ်လီၤတၢ်လီၤဆဲး.
- ကိးလိတဲစီ မ့တမ့ၢ် လဲၤဟးလီၤကွဲးတဘျီဘျီလၢတၢ်တတဲဆိဟံၣ်အီၤ ဖဲမၤဆါခီအဆါကတီၢ်ဒီးသံကွၢ်, “ခဲအံၤယဖိအိၣ်ဖဲလဲၣ်.”

တၢ်မၤစၢၤလၢ်ထံးတဖၣ်

- လၢကသ့ၣ်ညါအါထီၣ် တၢ်ဟ့ၣ်ကၠုၣ်လီၤဆိဘၣ်ဃးတၢ်အံးထွဲကွၢ် ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဖဲ လီၤကဝီၤတၢ်မၤစၢၤလၢ်ထံးတဖၣ်အဂီၢ်, ကိးဖဲ **1-800-CHILDREN** မ့တမ့ၢ် “211”.
- တၢ်ကိးတဲဘၣ်ဃး ဟံၣ်ပုၤဃီပုၤတၢ်စုၤဆၢၣ်ခိၣ်တကးအတၢ်ဂ့ၢ်ချၢသ့ၣ် ဒီးတၢ်မၤစၢၤတလၢ်အပူၤသ့ဖဲ, ထံလီၤကီၢ်ပုၤဟံၣ်ပုၤဃီပုၤ တၢ်စုၤဆၢၣ်ခိၣ်တကးဂ့ၢ်ဂီၢ်အလီၤတဲစိ (National Domestic Violence Hotline) အဂီၢ် **1.800.799.7233**
- ကိး “988” လၢကသံကွၢ်ဘၣ်ဃး ခိၣ်န့ၣ်ဒီးသးအတၢ်ဆိကမိၣ်တၢ်အိၣ်ဆၢၣ်အိၣ်ချၢ အဂီၢ်အဂီၢ်တက့ၢ်.
- လၢကဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ မ့တမ့ၢ် တၢ်တကန့ၣ်ဃာ်ဖိသ့ၣ်အဂီၢ်, ကိးဘၣ်ဖဲ အ့ဒယါန့ၣ် တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ/တၢ်တကန့ၣ်ဃာ် ဖိသ့ၣ် ဂ့ၢ်ဂီၢ်အလီၤတဲစိ (Indiana Child Abuse/Neglect Hotline) **1.800.800.5556**

သ့ၣ်ညါအါထီၣ်ဘၣ်ဃး ပဂံၢ်ပကျိၤ

တၢ်ဒိသဒါ တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဖိသ့ၣ် အ့ဒယါန့ၣ် (Prevent Child Abuse Indiana) အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤအသး လၢ ကဒိသဒါ တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဒီး တၢ်တကန့ၣ်ဃာ် ပှၤဖိသ့ၣ် န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်မၤတၢ်ဒ်အံၤအသံ, ပဒုးအိၣ်ထီၣ် Indiana လၢအမ့ၢ် တၢ်လီၤ လၢအပူၤဖျဲးဒိၣ်ထီၣ်, ဂ့ၢ်ဒိၣ်ထီၣ် လၢပပှၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ ဒီး တၢ်မၤစၢၤလၢ်ထံးတဖၣ်

လၢကသ့ၣ်ညါအါထီၣ် တၢ်ဒိသဒါဒီးမိၢ်ပၢ်အတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, တၢ်မၤစၢၤလၢ်ထံး တဖၣ်, န့ၣ်လီၤကွၢ်ပဟံၣ်ယဲၤသန့ မ့တမ့ၢ် ကိးပှၤဖဲ **1.800.CHILDREN** (1.800.244.5373)

ဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဖိသ့ၣ်

လၢကဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဒီး တၢ်တကန့ၣ်ဃာ်ဖိသ့ၣ်အဂီၢ်, ဝံးစူၤ ကိး **1.800.800.5556**

ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ပတၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ်

မၤစၢၤ ဆိၣ်ထွဲ ပ ကီၢ်စဲၣ်ဒိဘျီ တၢ်ဖံးတၢ်မၤတဖၣ် လၢကဒိသဒါ တၢ်မၤဆူၤမၤဆါ ဒီး တကန့ၣ်ဃာ် ဖိသ့ၣ် ခိၣ်ပျီ ပှၤ ပှၤဖိသ့ၣ်လၢအဆိ လဲစ့ၣ်အဘျီ (Kids First License Plate) န့ၣ်တက့ၢ်. ကွၢ် န လီၤကဝီၤ BMV မ့တမ့ၢ် www.in.gov/dcs/2456.htm လၢကမၤန့ၢ် အါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်.

တၢ်မၤသကိးတၢ်တပူၤဃီ, လၢတၢ်ဒိသဒါစၢၤတၢ်အဂီၢ် မ့ၢ်တၢ်လၢအကဲထီၣ်သးသ့ၣ်လီၤ